

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 12 juli 2013 inzake het inspectierapport «Evaluatie toezicht op voorzieningen voor nieuwkomers 2011/2012, De kwaliteit van het onderwijs aan nieuwkomers (type 1 en 2)» (Kamerstuk 33 400 VIII, nr. 159).

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie,
Arends

I.	Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
	1. Algemeen	2
	2. Bekostiging	2
	3. De kwaliteit van het onderwijs aan nieuwkomers	3
II.	Reactie van de staatssecretaris	5

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Algemeen

De leden van de VVD-fractie danken de staatssecretaris voor het inspectierapport over de voorzieningen voor nieuwkomers. Ook op deze scholen dient de kwaliteit op orde te zijn en dient de doelmatigheid van ingezette middelen duidelijk te zijn. Daarom hebben deze leden enige vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris en van het inspectierapport. De leden zijn van mening dat aandacht voor en toezicht op onderwijsvoorzieningen voor nieuwkomers van groot belang is, temeer het de toekomst en de positie van kinderen die hier korter of langer verblijven ook in sterke mate zal bepalen. In dat licht hebben de leden dan ook met belangstelling gekeken naar het inspectierapport rond de onderwijskwaliteit en de voorzieningen voor deze jonge nieuwkomers. De leden hebben de indruk uit het rapport dat scherpe aandacht voor deze kwetsbare groep leerlingen van belang is en blijft, mede gelet op de knelpunten zoals beschreven in het rapport. Hierbij zijn aspecten als verbetering van het taalniveau, aansluitingsniveaus en goede monitoring en begeleiding van de jonge nieuwkomers van belang. De leden hebben nog enkele vragen naar aanleiding van de brief van de staatssecretaris en het rapport van de inspectie van het Onderwijs (verder genoemd inspectie).

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris rondom het inspectierapport «evaluatie toezicht op voorzieningen voor nieuwkomers».

De leden van de SP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het inspectierapport. De leden zijn daarnaast blij te kunnen constateren dat er vooruitgang zit in de kwaliteit van het onderwijs aan nieuwkomers, desalniettemin zijn zij nog niet tevreden. Het onderwijs kan en moet dus beter.

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het inspectierapport «Evaluatie toezicht op voorzieningen voor nieuwkomers 2011/2012». Deze leden menen dat elk kind recht heeft op goed onderwijs. Zij vinden het belangrijk dat juist ook jonge nieuwkomers goed onderwijs krijgen, in een fijne en stabiele omgeving. Zij waarderen de inzet van alle betrokkenen die hard werken om deze kinderen de kans op een mooie toekomst te bieden.

2. Bekostiging

De leden van de VVD-fractie vragen of de staatssecretaris kan aangeven om welke bedragen het gaat voor de tijdelijke financiële voorziening van 2012–2013. Kan hij voorts aangeven welk bedrag per leerling nu wordt uitgegeven en welk vast bedrag in de toekomst daar aan toegevoegd wordt? Deze leden vragen op basis van welke berekening deze bedragen tot stand zijn gekomen. Welke doelstelling van kwaliteitsverbetering is aan die extra bekostiging gekoppeld, zo vragen de aan het woord zijnde leden.

Scholen worden aanvullend bekostigd voor het onderwijs aan nieuwkomers mits zij vier of meer leerlingen onderwijs laten volgen. De inspectie schat in dat daardoor zo'n 1.500 leerlingen geen extra bekostiging krijgen. Nu de beslissing is genomen dat de bekostiging per leerling wordt opgehoogd, willen deze leden graag weten of dat geld bedoeld is voor die 1.500 leerlingen waar scholen nu geen bekostiging voor krijgen.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de staatssecretaris in de brief aangeeft dat hij extra financiële bekostiging beschikbaar stelt. Zij vragen of de staatssecretaris kan aangeven om wat voor een bedrag het hier dan gaat en of hij nader kan onderbouwen waarom dat bedrag afdoende zou moeten zijn vanuit de gestelde reden voor deze extra middelen.

In het inspectierapport¹ wordt opgemerkt dat het stoppen van de extra bekostiging na een jaar, ertoe bijdraagt dat kinderen geregeld worden doorgeplaatst naar het basisonderwijs, terwijl hun niveau nog te laag is. Een ongewenst gevolg hiervan kan volgens het inspectierapport zijn dat basisscholen drempels opwerpen bij de toelating van nieuwkomers. De leden vragen hoe de staatssecretaris een dergelijke ontwikkeling wil voorkomen. Kan de staatssecretaris ingaan op mogelijkheden en maatregelen om te zorgen dat de aansluiting van de leerling verbetert en op mogelijkheden om onwenselijke drempels voor toelating op scholen te voorkomen, zo vragen tot slot de eerder genoemde leden.

Type 1-scholen zijn verbonden aan een asielzoekerscentrum en type 2-scholen zijn scholen die uitsluitend gericht zijn op de eerste opvang van en onderwijs aan nieuwkomers, eventueel inclusief kinderen van een asielzoekerscentrum.

De leden van de PVV-fractie vragen wat de totale omvang van het aantal leerlingen op deze scholen is en wat de totale kosten zijn die gemoeid gaan met de type 1- en type 2-scholen. Deze leden zien verder geen aanleiding tot het stellen van vragen.

De leden van de SP-fractie hebben sterke twijfels over de vraag of één jaar aanvullende bekostiging voldoende is voor deze leerlingen, temeer daar sommige nieuwkomers na die periode niet in aanmerking komen voor de gewichtenregeling of deze niet voldoet voor de specifieke problematiek. Deze leden vragen of de staatssecretaris voornemens is hier zijn beleid met betrekking tot bekostiging beter op af te stemmen.

De leden van de D66-fractie constateren dat AZC²-scholen in het bijzonder voor een zware opgave staan. Onder de nieuwkomers bevinden zich kinderen die veel extra zorg en steun nodig hebben en verdienen. Zij hebben soms te maken met traumatische ervaringen, met grote verschillen in achtergrond en schoolniveau. Omdat er grote schommelingen in het leerlingaantal zijn, hebben deze AZC-scholen en de scholen onder wiens gezag deze scholen vallen, een lastige financiële positie. Vaak hebben zij de afgelopen jaren forse financiële verliezen geleden. Deze leden vinden het dan ook positief om te lezen dat er extra financiële bekostiging komt voor leerlingen die afkomstig zijn uit een Procesopvanglocatie en/of een Gezinslocatie, maar hebben nog vragen en zorgen of dit bedrag ook maar enigszins voldoende is om deze scholen te compenseren. Zij vragen of de staatssecretaris kan aangeven hoeveel extra bekostiging beschikbaar komt, op zowel korte termijn als structureel, in totaal en gemiddeld per leerling. Hoe is deze extra bekostiging berekend? Tevens vragen zij of de staatssecretaris kan aangeven welke extra maatregelen hij neemt mocht de extra bekostiging toch niet

¹ Zie p. 29 van de bijlage bij Kamerstuk 33 400 VIII, nr. 159

² AZC: asielszoekerscentrum

voldoende zijn. Kan de staatssecretaris voorts aangeven in hoeverre de incidentele bekostiging voor 2012–2013 de tekorten van de afgelopen twee jaar compenseren, zo vragen de voornoemde leden.

3. De kwaliteit van het onderwijs aan nieuwkomers

De leden van de VVD-fractie merken op dat van de in het schooljaar 2006/2007 bezochte scholen 52,8% zwak, en 5,6% zeer zwak was. De inspectie noemt het een verbetering dat het percentage zwakke scholen gezakt is tot 9% en deze leden onderschrijven dat. Echter, het percentage zeer zwakke scholen is gestegen naar 6%. Kan de staatssecretaris toelichten of deze scholen andere scholen zijn of dezelfde als in 2006/2007? Welke extra inzet is succesvol gebleken bij zwakke scholen, maar heeft niet geholpen bij de zeer zwakke scholen, zo vragen de voornoemde leden

De leden vernemen graag of de vergelijking met 2006/2007 wel opgaat, nu het toezichtskader gewijzigd is. Zij vragen of in het vervolg schooljaar 2006/2007 of 2012/2013 als jaar van nulmeting wordt gezien. Tevens vragen zij waarom de opbrengsten in de periode 2010–2012³ niet te beoordelen zijn. Voorheen werd dit gedaan door leerlingen af te zetten tegen reguliere leeropbrengst (van 100%). Doordat de nieuwkomers slechts tijdelijk deelnemen aan deze vorm van onderwijs lijkt of de opbrengst niet meetbaar is. Deze leden vragen of de inspectie bezig is een vervangend instrument te ontwikkelen om de opbrengst wel te kunnen meten. Verwachtingen ten aanzien van taal zouden volgens de leden toch inzichtelijk moeten zijn. Zij zien deze opbrengst juist als een belangrijke indicator voor kwaliteit en geven de staatssecretaris mee om de inspectie aan te sporen een nieuw instrument te ontwikkelen om leeropbrengst te meten. Tot slot vragen de voornoemde leden in hoeverre type 1- en type 2-voorzieningen een beroep kunnen doen op de expertise van nabijgelegen regulier onderwijs (niet te verwarren met de pilots van type 3). Daarbij kan de staatssecretaris denken aan lesmateriaal, uitwisseling van docenten, of bestuurlijke expertise ten aanzien van kwaliteitszorg. Deze leden ontvangen graag zijn reactie hierop.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de staatssecretaris verder kan aangeven of er in samenwerking met de inspectie nog andere maatregelen worden genomen om de kwaliteit van het onderwijs voor nieuwkomers te verbeteren, zodat beter wordt geborgd dat nieuwkomers onder andere qua taalontwikkeling niet te ver achterlopen.

Voorts willen de leden graag weten op welke wijze er eerder en beter met scholen gecommuniceerd kan worden over overplaatsingen, zodat de komst en vertrek van leerlingen beter kan worden voorbereid. En op welke wijze kan bij overplaatsingen en uitzettingen het belang van kinderen (zowel zij die het betreffen als van de achterblijvende kinderen) voorop worden gesteld, zodat de emotionele schade kan worden beperkt, zo vragen deze leden tot slot.

De leden van de SP-fractie zijn niet verrast dat nieuwkomers na een jaar onderwijs nog niet op het niveau zitten van hun Nederlandse leeftijdsgenootjes, met name gezien de samenstelling van de klassen waarin de herkomst van de leerlingen vaak zeer uiteenlopend is. Ook speelt bij deze groep leerlingen vaak dat leerlingen al op jonge leeftijd geconfronteerd werden met indrukwekkende en soms schokkende ervaringen. De leden hebben om die reden begrip voor het feit dat er bij deze basisscholen meer aangepaste arrangementen voorkomen. Wel vragen de leden of het niet wenselijk zou zijn om specifiek voor deze scholen een andere manier van beoordelen te hanteren. De leden benadrukken dat goed onderwijs

³ Ibidem, Tabel 2.2, p. 14

stáát of valt met goede leraren, die zoveel mogelijk bevoegd moeten zijn of hun bevoegdheid moeten halen. Juist voor deze relatief zwakke groep leerlingen is de kwaliteit van leraren vaak van doorslaggevend belang. Deze leden schrokken van het percentage leerlingen dat zich volgens het onderzoek in het verleden naar hun mogelijkheden ontwikkelde. Zij vragen of de nieuwe wijze van opbrengstbeoordeling (sinds 2011) heeft geleid tot een beter inzicht in de ontwikkeling naar hun kunnen en of de staatssecretaris al een indicatie kan geven van de resultaten op basis van dat nieuwe inzicht. Ook vragen deze leden wat de reden is dat er zo slecht gescoord wordt op het efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd. Heeft dit redenen die specifiek zijn voor deze groep leerlingen die vaak toch meer behoefte heeft aan empathie en interpersoonlijk contact? Ook zijn de leden benieuwd wat er bekend is over de leraren op cluster 1- en 2-scholen en of er een reden aan te wijzen is waarom zij op veel gebieden minder goed scoren. In hoeverre kan dat wederom te maken hebben met de specifieke achtergronden van deze leerlingen? De leden zijn ook bezorgd over de slechte resultaten in de omgang met zorgleerlingen, waarvan het rapport al aangeeft dat deze onder andere te wijten zijn aan het feit dat leerlingen soms maar kort op één plek blijven. Zij vragen ook in hoeverre, in de vaak onzekere situatie waarin deze kinderen verkeren, structurele zorg kan worden geboden. In welke mate is het voor deze leerlingen mogelijk zorg te baseren op degelijke handelingsplannen? De leden vragen tevens of de afstemming tussen de verschillende scholen waar leerlingen terecht komen niet beter zou kunnen.

De voornoemde leden erkennen de stelling in het rapport dat onzekerheid over (mogelijke) verplaatsingen van kinderen en gezinnen een sterke negatieve invloed kan hebben op het leren van kinderen. De druk die hierdoor op het pedagogisch klimaat van de school en ook op de leerling wordt gelegd is bijzonder onwenselijk. Deze leden dringen er dan ook op aan deze in alle gevallen tot een minimum beperkt te houden. Zij vragen of de staatssecretaris dat met hen eens is. De leden zijn tevens benieuwd in hoeverre scholen zich voor aankomst van bepaalde vluchtelingengroepen kunnen voorbereiden op de specifieke onderwijsvraag die zo'n groep kan meebrengen, zoals bij groepen uit gebieden met verwante of niet-verwante talen.

De leden delen ook de zorg van het COA⁴ over de overplaatsing van leerlingen naar andere opvangcentra. Hierdoor ontbreekt vaak enig contact tussen oude en nieuwe school van leerlingen. Het COA geeft aan zelf bewegingen van gezinnen met kinderen bij te houden. De voornoemde leden vragen tot slot of dit volgens de staatssecretaris een onderdeel van de oplossing voor dit probleem zou kunnen zijn.

De leden van de D66-fractie lezen dat AZC-scholen regelmatig niet op de hoogte zijn van besluiten rondom verplaatsingen van kinderen en gezinnen. Deze onverwachte verplaatsingen zorgen voor onrust en sociale problemen bij kinderen, zowel de kinderen die worden verplaatst als de kinderen die in de klas achterblijven, en remmen de ontwikkeling van kinderen. Hoe gaat de staatssecretaris deze situatie verbeteren? Tot slot vragen de leden de aandacht voor de leermiddelen die beschikbaar zijn voor nieuwkomers. Deze zijn verouderd en niet in voldoende mate aanwezig. Zij vragen of de staatssecretaris de zorgen hierover deelt en hoe hij gaat zorgen dat dit verbeterd wordt.

II. Reactie van de staatssecretaris

⁴ COA: Centraal Orgaan opvang Asielzoekers